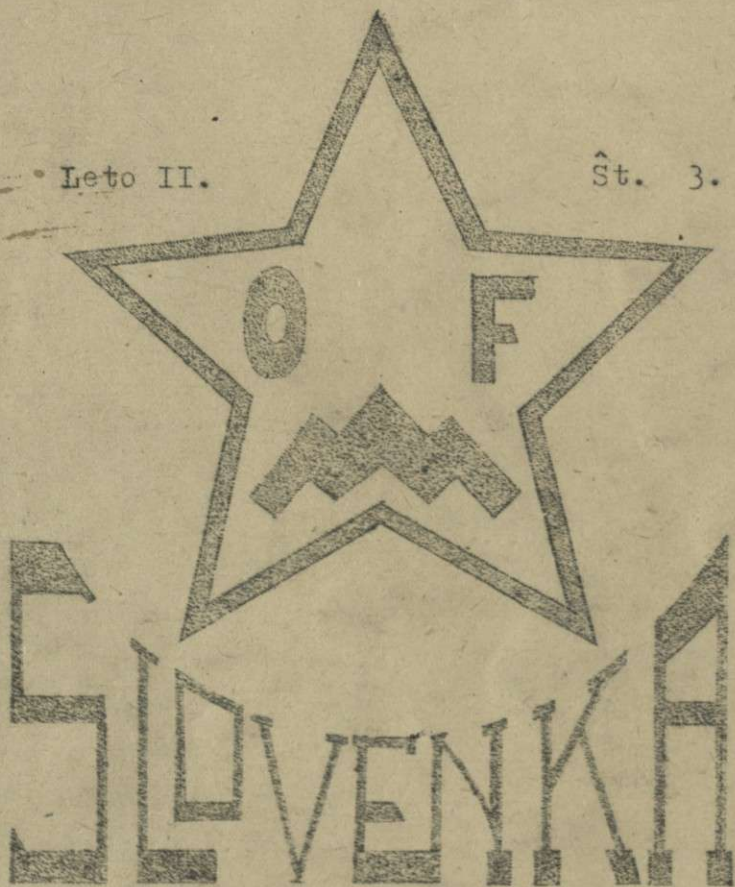

P 5 2033

Vrnit moraj!

Leto II.

Št. 3.

GLASILO SLOVENSKE PROTIFASISTICNE
ZENSKE ZVEZE ZA PRIMORSKO.

PRVO ZASEDANJE

PRVEGA SLOVENSKEGA PARLAMENTA.

Med največja čudesa slovenskega narodnega prebujenja spada prav gotovo zgodovina vinski dogodek - prvo zasedanje slovenskega parlamenta, Slovenskega Narodno osvobodilnega Sveta. Po več kot tisoč letih hlapčevanja in nevesele preteklosti, po vseh težkih borbah s sosedi lačnimi naše zemlje, po najbolj divjih in brezobzirnih poizkusih nemških in italijanskih fašistov, da bi nas razkosali in uničili, pomeni ta dogodek vstajenje slovenske narodne skupnosti in začetek nove slovenske državnosti v veliki, demokratični državi vseh svobodnih in enakopravnih jugoslovanskih narodov - v novi federativni Jugoslaviji.

Prvo zasedanje prvega slovenskega parlamenta je prav gotovo edinstveno v zgodovini narodov. V sredi takozvane Hitlerjeve trdnjave, na ozemlju, ki ga branijo junaške partizanske brigade, so se zbrali predstavniki iz vseh slovenskih pokrajin, Štajerci, Korošci, Gorenjci in Primorci, da združijo svojo voljo v oblikovanje skupne usode združene slovenske skupnosti. Eni iz vrst borcev iz brigad in divizij, drugi iz osvobodjenih delov Slovenije, tretji tudi iz krajev, kjer še gospodari okupator, zastopniki vseh slojev in poklicev, politični delavci in gospodarski strokovnjaki, delavci, kmetje, izobraženci, tovariši, tovarišice. Da, tudi tova

rišice, naše najboljše, najbolj prekaljene in požrtvovalne žene, ki so bile izvoljene na prvem zboru odposlancev slovenskega naroda v Kočevju. Vsem zbranim se je odražala na o brazih predanost naši veliki stvari, vsem se je zrcalila v očeh odločnost, resnost in želja pomagati trpeči domovini. Njihova pot do narodnega zaupanja je bila polna preizkušenj, in nesebičnega dela. Nikogar od njih ni pripeljala na to mesto špekulacija, želja za dobičkom in bogatimi dohodki, ki so nekoč deževali lažnim poslancem in goljufivim kričačem v parlamentu. Izvolilo jih je ljudstvo, kot svoje najboljše, najspodobnejše predstavnike in jim zaupala težko odgovornost v najtežjih dneh.

Delo ki ga je opravil na svojem prvem zasedanju SNOS je usodnega pomena za vso bodočnost slovenskega naroda. Na podlagi drugega zasedanja AVNOJ-a v Jajcu, ki je začrtalo obrise nove Jugoslavije in bratskega sožitja jugoslovanskih narodov, smo se s sklepi prvega zasedanja slovenskega parlamenta Slovenci vključili v to državno federativno skupnost in oblikovali svojo državnost v novi Jugoslaviji. Potrjeno je bilo delo na še delegacije v AVNOJ-u, ki je sodelovala na zgodovinskem zasedanju v Jajcu, z navdušenjem je bila pozdravljena ustanovitev nove jugoslovanske skupnosti pod vodstvom Nacionalnega Komiteta in genijalnega maršala Tita. Ustrežno pojmovanje jugoslovanske federacije so bili postavljeni pogoji za formiranje slovenskega Nacionalnega Komiteta kot slovenske narodne vlade. Utrdili so se temelji najbolj popolne in široke demokra-

cije, po kateri si bo slovensko ljudstvo v novi bodočnosti samo krojilo svojo usodo skupaj z bratskimi jugoslovanskimi narodi. Troglašena so bila osnovna načela, ki bodo dajala v bodočnosti slovenskemu ljudstvu najširše demokratične pravice. Sprejeti so bili odloki za utrditev in dokončno izgradnjo slovenske narodne oblasti, odlok o razpisu volitev, o ustanovitvi zakonodajne komisije in verske komisije za reševanje vprašanj, ki so v zvezi z vero in cerkvijo, nadalje komisije za ugotovitev zločincov okupatorjev in njihovih domačih pomagačev. Po spojitvi Slovenskega Narodnega Sveta za Primorsko z organi celokupne slovenske narodne oblasti je bil z velikim navdušenjem soglasno izvoljen za člana predsedstva SNOS (za člana Izvršnega odbora OP)

p i s a t e l j t o v a r i š

F R A N C E B E V K

dosedanji predsednik Slovenskega Narodnega Sveta za Primorsko.

V imenu slovenskih mater in žena je med zasedanjem SNOS ocenila veliko pomembnost teh trenutkov za izgradnjo slovenske narodne oblasti, tovarišica Marija Ivančičeva, ki je že na Kočevskem zboru kot partizanska mati junakinja ganila srca vseh navzočih s svojo vzvišeno žrtvijo in čudovitelju beznijo do slovenske domovine. Spomnila se je leta 1918, agitacije za Jugoslavijo in silnega razočaranja slovenskih mater in žena nad državo, ki je takrat prodala stotisoče naših Slovencev v sužnost tujcem. Povdarila je razliko med novo Jugoslavijo, ki

se poraja in v katero se vključuje slovenski narod po prvem zasedanju svojega parlamenta z besedami: "Mar ne bomo me slovenske matere in žene zaupale naši novi oblasti? Saj smo jo kupile z lastno krvjo, z lastnimi sinovi. Iz te krvi nam klije ta nova bodočnost...."

Nadalje so bili izglasovani ukrepi, ki naj usmerijo in načrtno vodijo našo gospodarsko, finančno, zdravstveno in prosvetno delo, tak odlok o zaščiti gozdov, o zaščiti semen, plemenske živine, obdelavi zemlje, pooblastilo za izdajo plačilnega bona in razpis narodnega davka ter odlok o ustanovitvi roditeljskih svetov. Vsi ti sklepi so se po predlogih, ki jih je stavilo predsedstvo SNOS uveljavili na podlagi obširne debate in prostega glasovanja. Ob koncu je bil ob silnem navdušenju odposlan topel pozdrav maršalu Titu, genijalnemu vojskovodji in ustvaritelju nove Jugoslavije, simbolu naše borbe, ki dviga tudi vse ostale zatirane in zasužnjene narode na boj za osnovne državne nacionalne in človečanske pravice.

Ni, pretirana samozavest nas Slovencev, če vidimo v prvem zasedanju svojega parlamenta dragocen in nadvse važen zgodovinski dogodek za izoblikovanje naše borbenosti - združene in svobodne Slovenije v novi federativni Jugoslaviji. Pravtako visoko je ocenil pomen zasedanja navzoči predstavnik angleškega vojaškega odposlanstva, gospod major Jones, z besedami: "Vi, ki ste tu zbrani, ustvarjate nekaj tako velikega, da se tega morda niti sami ne zavedate. Moje mnenje

je, da ustvarjate vzor države za ves zapa =
dni svet...."

Bogdan Osolnik.

ŽIVEL PRVI SLOVENSKI PARLAMENT !

CHURCHILLOV GOVOR.

Dne 22.2.944. je imel gospod Vindston
Churchill, ministerski predsednik Velike Bri-
tanije v spodnji zbornici naslednji govor:

O Jugoslaviji:

V Jugoslaviji dajemo pomoč maršalu Titu
kljub najstrahotnejšim nemškim grozodej-
stvom in represaljem nad talci in po dežel-
skim prebivalstvom z ženami in otroki vred
imajo partizani kontrolo v svojih rokah. Nem-
ci držijo glavna mesta in si prizadevajo,
da bi funkcioniral železniški promet. Njiho-
ve kolone se pomikajo po deželi sem in tja,
vendar držijo samo tisti teren, na katerem-
se nahajajo in nič drugega. Vse ostalo pri-
pada hrabrim partizanom.

Nemške izgube so zelo težke in kolikor
se tiče sedanjih bojev, so mnogo višje, ka-
kor izgube partizanov. Če pa računamo talce
in civiliste, ki so jih Nemci hladnokrvno po-
bili so seveda nemške izgube manjše kot pa
partizanske. Ubijanje civilnega prebival-
stva iz čiste želje po ubijanju samo veča
nemške grehe in bomo morali mi zato še v
večji meri obračunavati z Nemci. V Jugosla

viji sta dve glavni sili. Prvi so gverilski odredi pod poveljstvom generala Mihajloviča. Ti so prvi stopili v borbo in do neke mere predstavljajo oborožene sile stare Srbije. Nekaj časa po porazu jugoslovanske redne armade so te sile nadaljevale s gverilsko vojno. Mi jim nismo dali poslatino bene pomoči ali materiala, razen tega, da smo jim vrgli nekaj gradiva z letali. Nemci so na vsako gverilsko aktivnost odgovarjali s streljanjem skupin 400 do 500 oseb v Beogradu. Zal pa moram reči, da je general Mihajlovič postopoma zašel tako daleč v stran da so nekateri njegovi poveljniki - skle - pali sporazume z Italijani in Nemci, zaradi česar so jih Nemci in Italijani pustili na nekaterih področjih v miru. Četniki pa od takrat dalje niso napravili nič, ali pa prav malo proti okupatorju. Tedaj se je pojavil na pozorišču nov in mnogo bolj učinkovit borec za svobodo. Jeseni 1941 so partizani maršala Tita začeli z besno in krvavo vojno za obstanek proti Nemcem in so z golimi rokami trgali orožje iz nemških rok.

Partizanske vrste so hitro naraščale. Niti nemške represalije tudi če so se še tako krvavo izvrševale nad talci ali vaščani jih niso prestrašile. Partizanom je šlo za smrt ali svobodo. Kmalu so partizani začeli prizadevati Nemcem težke izgube in so postali gospodarji prostranih področij. Bili so pod spretnim vodstvom in so nastopili po gverilskem načelu ter so postali za Nemce nevidni in smrtno nevarni. Danes so bili tu jutri tam, bili so povsod. Nemci so začeli ofenzive velikega obsega, toda partizani so

jih vsakokrat dočakali in ko so bili obkoljeni, so pobegnili, potem ko so prizadeli so vražniku velike muke in izgube.

To gibanje je po številu kmalu pokosilo silo generala Mihajloviča. Ne samo Hrvatje in Slovenci temveč tudi veliko število Srbov se je pridružilo maršalu Titu, tako da ima danes pod seboj več kot četrto milijona mož in veliko količino orožja, ki je bilo odvzeto sovražniku ter ima organizirano znatno število divizij in korpusov. Tako je formiran ves pokret ne da bi izgubil svoje gverilske lasnosti, brez katerih ne bi mogel uspeti. Te sile držijo v tem trenutku v šahu najmanj 14 izmed 20 divizij (nemških) na Balkanskem polotoku.

Okrog in znotraj teh junaških borcev se je razvilo narodnostno in zedinjevalno gibanje. Komunistični element je imel čast, da je to gibanje začel. Toda, ko je to gibanje narastlo po moči in po številu, je prišlo do procesa prilagojevanja in zedinjevanja, v katerem so prevladali nacionalni ideali. V maršalu Titu so našli partizani odličnega voditelja, ki si je pridobil že veliko slave v boju za svobodo.

Žal, toda neizogibno so te sile prišle v nasprotje s silami generala Mihajloviča. Aktivnost partizanov je križala račune in sporazumih Mihajlovičevih komandantov s sovražnikom. Mihajlovič je poskušal zadušiti te sile. Prišlo je do mnogih tragičnih borb in težkih maščevanj med ljudmi iste narodnosti in iste dežele. Te nesreče so prišle samo radi skupnega sovražnika. Danes je število pristašev Tita mnogo višje

šje od pristašev Mihajloviča, ki deluje v i
menu kraljeve jugoslovanske vlade. Danes so
seveda partizani maršala Tita edini ljudje
ki se učinkovito bore proti Nemcem.

Že dolgo časa sem se živahno zanimal za
gibanje maršala Tita in se mu poskušal ter
mu poskušam tudi sedaj pomagati na vse na-
čine. Moj mladi prijatelj kapitan Dicken,
ki je zdaj podpolkovnik, se je spustil na
jugoslovanska tla skoraj pred enim letom ter
je bil celih 8 mesecev v Vrhovnem štabu -
maršala Tita. Pri neki priliki je ista bom
ba ranila maršala Tita in podpolkovnika Dic-
kena. Od polkovnika Dickena smo dobili živ
opis celotnih borb, v kateri je sodeloval ;
kakor tudi o njihovih voditeljih.

"Lansko leto pa sem poslal v Jugoslavi-
jo že precej veliko vojaško misijo pod vod-
stvom generala Mac Leona. Danes lahko zago-
tovim spodnji zbornici, da bom storil vse,
kar smo sposobni storiti, da bomo z vsemi
močmi pomagali maršalu Titu in njegovim ju-
naškim odredom."

"Ko sem bil bolan, mi je maršal Tito po-
slal pozdrav in od tlej naprej si stalno
in prijateljsko dopisujeva. Mi ga bomo pod-
pirali z vso močjo ki jo imamo na razpola-
go v skladu z našimi drugimi glavnimi obve-
znostmi."

"Kakšen pa je v takšni situaciji polo-
žaj kralja Petra in Jugoslovanske vlade v
Kajru ? Kot 17 letni otrok je kralj Peter u-
šel iz klešč namestništva in je z novo ju-
goslovansko vlado našel zatočišče v naši
deželi. Mi ne moremo na noben način pretr-
gati zvez z kraljem. On je brez dvoma zgu =

bil ugled v očeh partizanov zaradi tega, ker je njegova vlada delala z Mihajlovičem in njemu podrejenimi komandanti. I na Britanskih otokih se držimo monarhističnega načela in smo okusili mnoge blagodati od ustavne monarhije, nimamo pa nobenega načelnega namena ali želje, da bi usiljevali naše ideje drugim državam. Kolikor se tiče nas, bodo narodi v mirnih razmerah lahko izrazili svojo voljo. Grki, Jugoslovani in Italijani bodo imeli popolno svobodo da si uredijo obliko vladavine, kakor si jo želijo. Za enkrat je položaj nekoliko zapleten"

"Upam, da bom užival zaupanje spodnje zbornice, ko bom skupaj z ministrom za zunanje zadeve delal na rešitvi vprašanj, ki se bodo v tej situaciji pojavila, kolikor bo v moji moči v soglasju z našimi zavezniki. So vjetske Rusije in Amerike, ki že pošiljata svoje misije k maršalu Titu, kar moram z ve seljem povedati."

Naša čustva se ravnaajo po načelu, da imamo zaupanje v tiste, ki so ohranili svoje zaupanje v nas in da nadaljujemo brez pred sodkov in ne glede na politična nagnenja s tistimi, ki se borijo proti nacizmu ter pri zadevajo sovražniku največje škodo."

O m e d z a v e z n i š k i h
o d n o s i h :

Odnosaji med Veliko Britanjo, Ameriko in Rusijo so tako tesni, kakor niso še nikdar bili. Stojimo pred velikimi dogodki, ko bomo podvzeli največje skupne operacije proti sovražniku. Padli bomo po sovražniku z morja, zraka in kopnega, kakor smo se dogovo

rili na konferenci v Teheranu. Udarili bomo z vsemi silami in sicer spomladi in poleti

O N e m č i j i :

Vsi zavezniki zahtevamo od Nemčije brezpogojno kapitulacijo. Ta pojem pa ne znači zasuženja ali pa uničenja nemškega naroda. Vse kakor leži v tem pojmu da zavezniki ob brezpogojni kapitulaciji ne prevzamejo napram Nemčiji nobenih obveznosti. Zato za Nemčijo tudi ne more veljati atlantska karta in se Nemci ne bodo mogli sklicevati nanjo, če bodo prisiljeni odstopiti drugim državam in narodom nekatera svoja ozemlja in pristati na popravila mej. Takrat ne bo mogoče uveljavljati ugovorov proti zaveznikom, kakor je bilo to koncem prve svetovne vojne, ki so se sklicevali na Willsonovih 14 točk, češ, da bi te morale veljati tudi za Nemčijo. Zavezniki nočejo biti vezani na Nemčijo na podlagi kake krave kupčije. Razume pa se, da zavezniki napram Nemcem ne bodo nastopali kot kaki barbari in da tudi ne nameravajo izbrisati Nemčije iz zemljevida.

V ostalem delu svojega govora je Churchill govoril o italijanskem bojišču, o zračni vojni, o Poljski in o koncu vojne.

IZJAVA BORBENIH PRIMORK NA PRVI KONFERENCI .

Pripravljeni smo vse delo in breme naše svete borbe v zaledju prevzeti na svoje ramena. Vsi možki tovariši pa naj gredo v vojsko, naj gredo tja, kjer je mesto vsakega za

vednega Slovencea.

Spolnjevale bomo svojo dolžnost in požrtvovalnost do naše NOV je z vso močjo podpirale ter nudile najmočnejšo oporo našina rodni oblasti.

Biti hočemo desna roka nešemu AVNOJ - u in obljudljamo, da bomo čuvale našo borbenco enotnost vsega slovenskega naroda, s tem bomo izpolnile naročilo našega velikega maršala in voditelja tovariša TITA.

Zborovalke na prvi pokrajinski konferenci.

**ZENE ! SODELUJTE PRI IZGRADNJI
SLOVENSKE NARODNE OBLASTI !**

ZEMLJA KLICE.

Obdelajmo sleherni košček zemlje - to je naše geslo letošnjo pomlad! Da bomo nasitili našo vojsko ob njenem poslednjem samtonem naskoku na sovražnika, da bomo vrnili zdravje našim ranjencem in vojnim bolnikom da ne bodo trpeli pomanjkanja politični delavci v zaledju, da ne bo lačna družina, da nam bodo otroci rasli v krepke, srečne ljudi, da bodo pogoščeni tisoči internirancev in izseljencev, ki se bodo vrnili na svoje opustošene domove, da ne bo shramba prazna, ko se bodo po končani zmagi vrnili naši junaki na svoje domove!

Na možjevo mesto si stopila v gospodarstvu Ti, žena, na svoje ramena so padle vse

neštete skrbi za družino, za hišo, za polje in gozd, za celotno kmetijo. To je velik preokret v življenju vasi in kmečkega dela.

Mož je prijel za puško - žena za plug fant za mitraljez - deklice za kump...Lora tako biti če hočemo doseči svobodo, zakaj le ona zemlja, ki bo vsa prepojena s krvjo in znojem prerita in prekopana, bo svobodna. Le na taki zemlji si bodo svobodni ljudje urejali svoje življenje po lastni volji.

Slovenske žene so razumele svoje naloge, ki jim jih nalaga ta težki čas. Žene srečaš pri oranju njiv, vidiš jih pri obdelavi vinogradov, v hlevu pri živini, pri vsakem delu.

V časih si se, slovenska žena, z možem pogovorila o vseh težavah in uprašanjih, ki jih je prinašalo delo: kje bosta kaj sejala sadila, kje bosta nabavila to in ono, kdo vam bo pomagal pri izvrstitvi dela itd. Danes išči pomoči in nasveta pri svojih soseдах. Vaška skupnost naj bo tista, ki bo nadomestila družinsko. Z medsebojno pomočjo bomo prebredli težave in skrbi, ki so nad nami vseni. Odbori SPZZ naj bodo iniciatorji - organizatorji dela. Organi oblasti Osvobodilne fronte bodo storili vse, da se bo moglo delo na polju izvršiti in z organiziranjem delovne fronte na vasi se bo obdelala vsa zemlja da bodo imeli naši borci dovolj hrane in da bo dovolj hrane tudi za dom.

Slovenska žena! Uveljavi svojo besedov vaškem odboru in podpri ustanovitev dela = v njih čet na vasi! V skupnosti je naša moč,

enotnost rodi uspehe.

Ne pozabi tudi na tisti del kmetijstva , ki ga je do slej imela kmečkã žena na skrbi: prašičjereja, perutninarstvo in vrtnarstvo. Dobro krmi in neguj prašiče, da bo do volj maščob za prihodnjo zimo! Nasadi ta = koj čim več dobrih kur nesnic, da dobiš piščeta že zgodaj spomladi. Posej in posadi čim več zelenjave, ki vsebuje potrebne snovi za našo prehrano!

Naj tvoje delo letošnjo pomlad dokaže vso ljubezen, ki jo zasluži jo naši borci in ki jo zasluži naša trpinčena zemlja. Ko boš obdelala vrt, ne pozabi na rože! Slovenska = hiša naj bo okrašena za veliki praznik in partizan ki pojde mimo tvoje hiše naj dobi pušec za spomin!

Glavni Odbor

Slovenske protifašistične ženske zveze.

NAŠA VOJSKA IN NAŠI OTROCI NE SMEJO TRPITI POMANJKANJA ! ZATO NE SME OSTATI NITI PED NAŠE ZEMLJE NEOBDELANE !

DROBTINICE IZ NAŠE ŽENE .

"Slovenska delegacija se vrača z drugega zasedanja AVNOJ - a "

S tako novico so presenetili Belokranj = ko so bila na svojem drugem okrožnem zborovanju v vasi se je ostavila slovenska delegacija za AVNOJ , ki se je vračala z za =

sedanja v Jajcu. Planile smo kvišku, debata je bila za hip prekinjena in ugibale smo kaj so naši odposlanci prinesli slovenskemu narodu z zasedanja. In glej, ni trajalo dolgo, ko so se odprla vrata in celotna delegacija je kljub veliki utrujenosti po dolgem potovanju stopila v našo sobo. Po prisrčnih pozdravih nam je tovariš Boris Kidrič, sekretar IOOF z ognjevitimi besedami podal kratek pregled sklepov zgodovinskega zasedanja v Jajcu. Govoril je o čudežnem bratstvu narodov Jugoslavije ki si je skovalo v krvavih težkih preizkušnjah naše borbe. Govoril je o veliki ljubezni z katero so bili sprejeti odposlanci vseh narodov povsod, kamar so prišli. Ni bilo kraja, kjer bi jih ne sprejeli z viharnem navdušenjem, saj so vedeli da so odposlanci govorili, sklepali in odločali v njihovem imenu. Vedeli so, da pomenjajo sklepi zasedanja prelom s staro, gnilo Jugoslavijo in da se je rodila nova, svobodna domovina.

Na konferenci je spregovorila tudi tovarišica Mica Šlander, edina slovenska delegatka, ki se je zasedanja udeležila. Pravi la je o svojem srečanju z našo ljubo Kato Pejnovič in o prisrčnih dokazih ljubezni naših sester z juga napram nam slovenkam. Povedala nam je, da budno sledijo naši borbi in se srčno veselijo vsakega našega uspeha. Izročila nam je njihove borbene pozdrave in govorila tako toplo in prisrčno o njih, da smo začutile tesno povezanost s svojimi junaškimi sestrami.

VSE ANTIFASISTKE. PODVOJIMO SVOJE NAPORE V
NARODNO OSVOBODILNEM BOJU !

TOVARIŠICE
NAM PIŠEJO .

Tako svobodo nam doprinašajo
"Svabobranci"!

Bilo je zgodaj zjutraj, ko so v našo vasico nenadoma pridrveli kamioni. Predno smo se zavedli je že bila hiša, katero se da j vidiš, vsa obkoljena od belogardisti čnih in nemških psov, mi je pripovedovala stara Kraševka. Zaprli so vsa vrata, vse dohode in preplašene stanovalce vrgli v eno sobo. Nato so celo stavbo polili z bencinom in zažgali. Med groznimi kriki, ki so pretresli celo vas in katerih ne pozabimo nikoli, je zgorela vsa družina. Mož, žena, hčerke z dvema nedolžnima otročičema od treh do štirih let, ter dekle in mož, katera sta pri hiši pomagala.

V grozi in obupu je ženica sklepalala roke in trepetaje gledala pogorišče, ta nemi prizor groznega trpljenja, ki kliče po maščevanju. Onemela sem v grozi in neizmerna bolest mi je stisnila srce ob spominu na ubogo družino. Spomnila sem se lepih nedolžnih otrok, kateri so zmano ob zadnjem obisku tako prijetno kramljali. Spomnila in primerjala sem jih s svojimi nebogljjenčki, stisnila sem pesti in prisegla, da ne odnehamo vse dotlej, dokler ne dosežemo cilja, kateri je že tako blizu.

Isti dan sem prisegla maščevanje vseh slovenskih žrtev ter smrt vsem izvrškam

slovenskega naroda -- švabobrancem ter nemškim psom.

Vsem tistim, ki do danes še ne vedo, kdo so Rupnikovi izdajalci in nemški okupator za nas Slovence, naj jim bo zgoraj navedeni primer v dokaz.

Kraška Nuša.

MATI PARTIZANU -
PROSTOVOLJCU !

Sin moj, danes praznuješ sedemnajsti rojstni dan. In že nekaj mesecev se nahajaš -- med vrstami naših borcev, borcev za pravico in svobodo! Molčal si! Molče si odšel kamor te kliče dolžnost. Stojiš v vrstah, ki dvigajo glas za pravico in svobodo! Otrok si še -- in vendar cel mož. Čutil si znamenje vred na lastnih plečih preganjanje. In zavedaš se, da je nastopil sveti trenutek -- borba za osvoboditev -- in da ne smeš manjkati v vrsti. Odšel si, ne da bi povedal. Ve dela sem kam si šel, vendar sem bila v skrbeh -- materinska skrb. Nenadoma pa si mi poslal nogavice, da jih operem in v nogavicak listek rekoč: "Mama, odšel sem tja, kjer je zame mesto. Bodi pozdravljena in poljubljena!" Neizmerno sem bila vesela. Zavedaš se sin proletarke, da je odločilni trenutek. Deliš s tovariši trpljenje in veselje a plačilo bo neizmerno bogato -- narod slovenski bo osvobojen. V mislih sem pri tebi in tovariših, spremljam vas. Vročča že lja mi kipi v srcu in za voščilo ti jo

kličem: "Bodi čvrst in hraber in ne nehaj borbe dokler ni uničena vsa sovražna sila, poteptana vsa krivica, slovenskemu narodu - priborjena svoboda in pravica!

Sinko moj in tovariši vsi, ni daleč ta sveti trenutek. Stojimo na zadnji stopnici pred vrati velikega vstajenja. Naša beseda ki je bila prezrta in zaničevana, naša zemlja, ki je prepojena s krvjo lastnih sinov trpinov, bo odrešena! In s slovensko besedo na slovenski zemlji bomo postavili spomenik zgodovini, ki je danes svet nima. Prepričana sem, da ta dan ni več daleč, ko se boste srečni vrnili domov. Čutim tudi tvojo vrnitev, sinko moj. Prišel boš na tiho. Iznenadil me boš na vratih s klicem:

"Mama, borci smo se vrnili, vsem pravice in svobodo priborili."

Srečna, presrečna tvoja mati in ves na rod na osvobojeni slovenski zemlji.

Prisrčno Te poljublja Tvoja
mati (Vladimira Kras)

Z V I P A V S K E G A.

Kako ljubimo našo vojsko.

Ob 26 letnici Rdeče Armade smo Vipavke nabrale okrog 90 kg krofov, ki so jih napekle naše požrtvovalne žene. V jerbasih smo jih nesle naši brigadi "Ivana Gradnika", ki je bila ravno takrat pri nas. Borci so bili zelo veseli. Posebno so bili veseli tega darila Rusi, ki jih je bilo okrog en ba-

taljon in ki imajo svojega ruskega koman-
danta. Skupaj z nami so peli pesem " Čez
gore ....". Tako prisrčno so nas sprejeli,
kot znajo le naši partizani.

Prav tako kot znamo Vipavke ljubiti svo-
jo vojsko, znamo tudi sovražiti nemške ban-
dite in domače izdajalce.

Vipavka - Volga.

Z G O R I Š K E G A.

Kako smo praznovale 8. marec.

Letošnji 8. marec je bil velik praznik
za Goriške žene. Praznovale so ga v veliki
ljubezni do naše vojske. Po vseh vaseh so
prirejale mitinge z igrami, recitacijami,
prepevale so naše borbene pesmi. Po glav-
nih cestah so pisale naše parole, raztresle
slovenske zastavice z rdečo peterokrako zve-
zdo. Na vseh gričih so goreli kresovi in o
pominjali daleč naokrog, da je 8. marec praz-
nik vseh borbenih žena. Na prireditve so
povabile naše partizane, jih lepo sprejele-
in pogostile tako, da je tudi vojska čuti
la praznik naših žena.

Goriška Petra.

Tudi iz ostalih okrožij smo prejele po-
ročilo o pravnako svečanem praznovanju 8.
marca.

(opomba uredništva.)

I Z B R D .

Z veliko ljubeznijo smo šle na delo ko je bil razpisan nabiralni mesec za naše bdnice. Trudili smo se in nabrale kar smoveč mogle za naše ranjene borce. S kako ljubeznijo so žene dajale vse, kar so le mogle za našo vojsko. Nemorem popisati.

Vedite borci, če prav je skromno darilo toda res iskreno. To vam pošiljajo briške žene.

Smarnica!

S T O L M I S K E G A .

V zadnjih dneh je okupator pri nas prišel z novo taktiko: Aretacije, požigi so na dnevnem redu. Ti banditi skupaj z domačimi izvrški hočejo zatreti borbeni polet na Tolminkera. Toda zaman. Prepozni ste!

Dobro se zavedamo nujnosti naše narodno osvobodilne borbe in sto-pali bomo po stopinjah, ki so jih nam začrtali stari tolminski puntarji.

Tolminka.

I D R I J Č A N K E .

O našem okrožju prav malo veste. Toda tudi če nismo pisale, smo vedno delale tako kot ve ostale. Pletle smo, in smo samo nogavic dale 240 parov našim borcem. Feremo, šivamo, kuhamo za naše borce, v katerih gledamo svoje rešitelje.

Tudi naši narodni oblasti nudimo vsa

pomoč, saj smo tudi žene v odborih, kjer vršimo prav tako svoje dolžnosti kot naši tovariši.

Organizirale bomo delavne čete in obdelale tudi poslednji košček naše svete zemlje.

Iz Idrijskega okrožja.

+++++
DEKLETA IN ŽENE ! PLUG IN MOTIKO V ROKE !
VSA NAŠA ZEMLJA MORA BITI OBDELANA! - OR -
GANIZIRAJMO DELOVNE ČETE!

+++++

I Z B A Š K E G A .

V januarju se je vršila v našem okrožju prva okrožna konferenca SPZZ. Navzoče so bile vse aktivistke. Domačinke vasi, kjer se je konferenca vršila, so v ta namen lepo okrasile dvorano z zelenjem in napisi.

Ob 11. uri dopoldne se je vršilo zborovanje, katero je otvorila tovarišica Marjetka in podala besedo tovarišu Janku. Z ognjevitimi besedami nam je orisal velike uspehe naše hrabre vojske ter naših zavezništvov. Lepo je govoril o maršalu tovarišu Titu in o herojskih uspehih, katere žanje NOV dan za dnem po vodstvom našega tovariša Tita. Naglasil je naglo napredovanje Rdeče Armade ter veliko pomoč katero nam nudijo zavezniki. Posebno navdušenje je zavladalo v dvorani, ko je govoril o AVNOJ-u in naši novi vladi nacionalnem komitetu osvoboditve Jugoslavije, ter o odlokih sklenjenih

na drugem zgodovinskem zasedanju AVNOJ-a. Iz vzklikov navdušenja in žarečih oči si lahko spoznal koliko naša žena čuti z našo vojsko.

Tovarišica Ivanka nam je podala in opisala položaj žene v preteklosti, današnjo - borbo ter naše dolžnosti v današnjih dneh. Navedla nam je par primerov naših sester z juga ter vzhoda, in nas pozvala, da tudi me sledimo njihovem vzgledu.

Govor tovariša Janka in tovarišice Ivanke je bil večkrat prekinjen z navdušenimi - vzkliki in ploskanjem. Nato je sledilo poročilo o delu. Vsaka rajonska sekretarka - je podala poročilo o svojem rajonu. Za poročili je sledila debata. Skoraj vsaka je imela kaj povedati ali pripomniti. Sklenile smo vse enoglasno, da bomo podvojile našo - aktivnost, da bomo pritegnile v našo organizacijo še tisto malo število žena in deklet, ki še danes stoje ob strani, da se ne bomo ustrašile nobenih žrtev ter da bomo tako tudi me doprinesle svoj delež k skorajšnji zmagi.

Konferenca se je zaključila s prepevanjem borbenih pesmi. Razšle smo se srečne in vesele z novimi načrti za nadaljno delo

Mica.

I Z I S T R E.

Tudi me se danes oglašamo. V imenu Istrank vam bom povedala tudi jaz nekaj. Nam se pozna 25 letno zatiranje fašizma. Naša Istra je že po svoji narodi precej siroma

šna. V prilikah, v kakršni smo živeli toliko časa, se je ta beda še bolj povečala. Ni smo imeli šol, kar se nam tudi zelo, zelo pozna. Naša organizacija SPZZ je tudi pozneje prodrla k nam, kot v ostale dele Primorske. Z veseljem smo se oklenile dela. Danes je pri nas že mnogo boljše. Prihajajo partizani, prinašajo nam črtivo in počasi se izobražujemo tudi mi. In danes se prirejajo sestanki v Istri, katerih se udeleži do 60 žena.

Me vse ljubimo našo vojsko in ker za enkrat ne znamo drugače pomagati in sodelovati v naši narodno osvobodilni borbi, nudimo vso pomoč našim borcem.

Tovariško vas pozdravlja

I s t r a n k a.

Pismo 14 letnega dečka, ki ga je pustil svoji materi pred odhodom v partizane.

Predraga tovarišica Mama!

Z bolečino v srcu te zapuščam samo z mojim malim bratom. Očeta imamo v Nemčiji in tam strada in ga preganja nemška zver.

Kliče me dolžnost zavednega Slovence in tudi premišljajoč te rane v naši družini, grem z veselim srcem med naše tovariše, v boj za našo zlato svobodo, ki bo v najkrajšem času zasijala. Mlad sem in s tem, da sto pam med partizane naj bode to vzgled vsem ostalim.

Za spomin tvojega sina ti pustim sliko, s partizanskim pozdravom se ločim od tebe draga mama.

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Tov. I v o.

KULTURNI VEČER NA PRVI POKRAJINSKI
KONFERENCI SPZZ.

Ob 8 uri zvečer so priredile lep, zares lep kulturni večer. Vsako okrožje je na = stopilo s svojimi točkami. Neizbrisno mi = bo ostala v spominu tovarišica Tržačanka, ki je v svoji prekrasni narodni noši z velikim šopom rdečih nageljev na prsih; deklamirala Gregorčičev "Naš narodni dom". Spr = stila se je prvič po dolgih letih zatajena slovenska beseda. Vse zborovalke smo obču = tile njeno srečo, vse smo občutile težo, ki je težila ta del slovenskega naroda toliko let. Beseda Tržačenke je plavala po dvora = in trkala na duše. Mnogo deklamatork sem že slišala v življenju, ali nikoli še nisem slišala deklamirati s takim nedopovedlj = vim zanosom.

Ganjiv je bil prizor matere in sina, ki ga je naštudibalo pivško okrožje. Tovariši = ce iz Pivškega okrožja so tudi plesale hr = vaško, bosansko in partizansko kolo. V kra = sni slovenski, hrvaški, macedonski, črnogor = ski in srbski narodni noši so prikazale v kolu bodočo federativno Jugoslavijo.

Brezgibno je odpel mešani zbor Vipavske ga okrožja "venček narodnih pesmi". Tovari = ši iz tega okrožja so predvajali drugo sli = ko iz Cankarjevega "Hlapca Jerneja". Tovari = šice pa so kot kozakinje plesale kozaško = kolo. Tovarišica s Krasa nam je z mehkim = glasom zapela pesem "Slovenka sem". Čudno se zdi človeku, ko sliši na Primorskem "Slo = vensko pesem", ki se svobodno razlega in zdi se mu, da vse tisto, kar je tlačilo Pri =

morsko 25 let ni bilo res, da so bile le grozne sanje.

Vso pozornost občinstva sta pritegnili Tržačanki, oblečeni sta bili v bogato vezane - narodne noše. Peli sta v dvospevu "temna noč se je storila" in "Mi smo ubežniki, mi smo - izgnanci" še dolgo potem so mi zvenele v ušesih besede "kmalu, kmalu nas pokliče Trst in Gorica," - in maščevana bo Bazovica, v zarji krvavi nebo žari.

Deklamirale so "V pepelnični noči" od Gregorčiča in "Mi vstajamo" od Aškerca. Našturale so še celo vrsto točk, ki nam pričajo o njihovi delavnosti in o njihovi žejji po - slovenski besedi. Radi pozne ure jih nismo - mogle več predvajati. - Program se je zaključil s solospevom tovarišice s Tolminskega o krožja. Z lepim visokim glasom je odpela lepo "Sonjo" - Z nepopisno mirnostjo in tihim duševnem zadovoljstvom sem odhajala s tega kulturnega večera.

Mara.

Vsem tovarišicam!

Javljamo vam, da bodo rezultati tekmovanja za nabiralni mesec objavljeni v prihodnji številki slovenke. Do danes še nismo prejeli poročil iz vseh okrožij, zato tudi ne moremo objaviti uspehov.

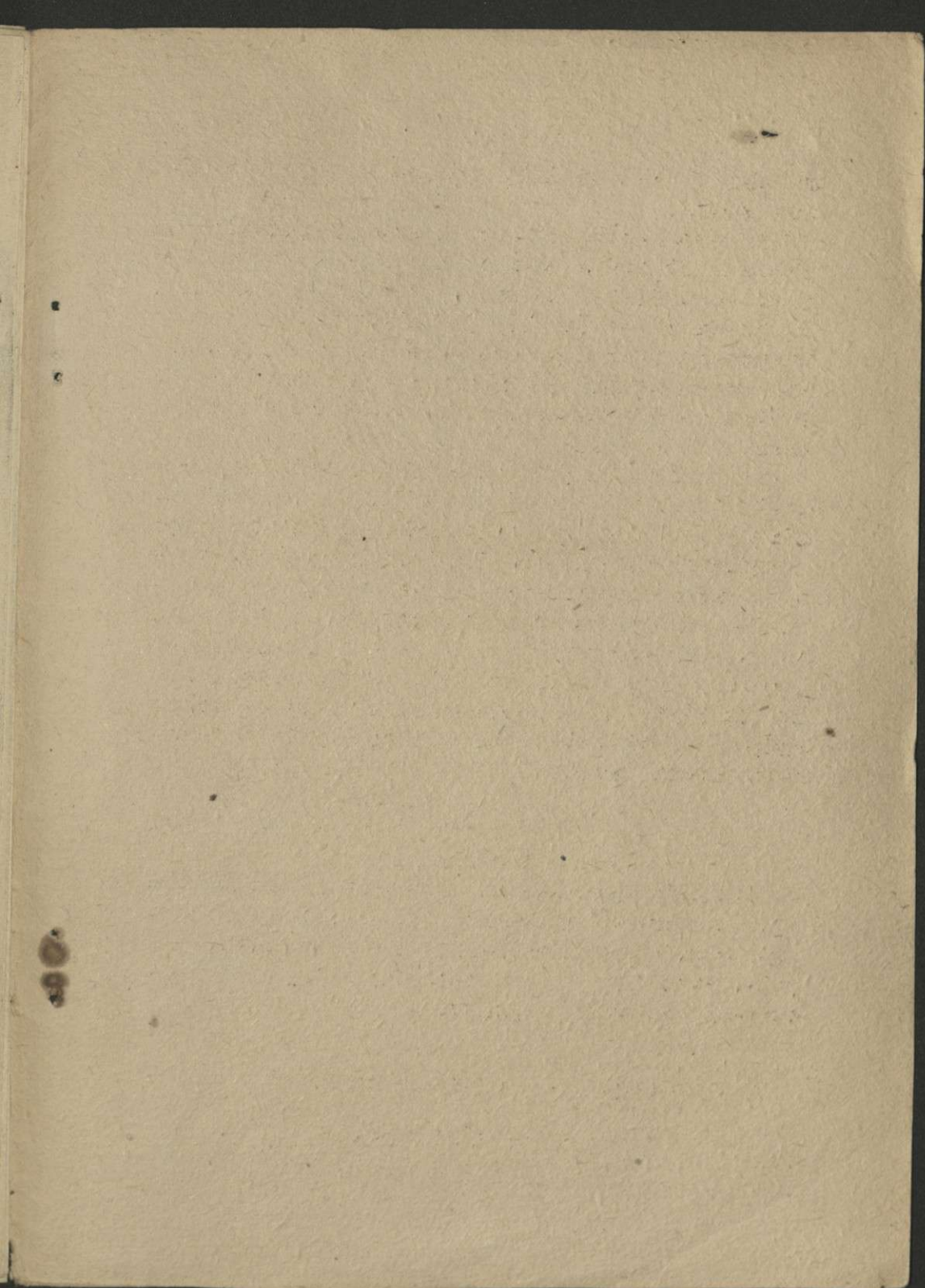
Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Pokrajinski odbor SPZ za

Primožsko.

Tehnika "JAVORNIK"

Cena Lir 4.